

РЕШЕНИЕ

№ 58

гр. София, 30.01.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 11-ТИ ТЪРГОВСКИ, в публично заседание на двадесет и трети януари през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Бистра Николова

Членове: Тодор Тодоров
Милен Василев

при участието на секретаря Нина Ш. Вьонг Методиева
като разгледа докладваното от Милен Василев Въззивно търговско дело № 20221001001022 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл. 258 – 273 от ГПК.

Образувано е по въззивна жалба от 16.08.2022 г. на ищеца „Пашалиев 53“ ЕООД срещу решението от 21.06.2021 г. по гр. д. № 1032/2020 г. на Софийския градски съд, VI-13 състав, с което:

- е отхвърлен предявеният срещу ответника „Напоителни системи“ ЕАД иск по чл. 124, ал. 1 ГПК във вр. с чл. 306, ал. 4 ТЗ за установяване, че ищецът не дължи плащане по договор за наем от 7.06.2016 г. до завиряне на язовир „Трапище“;
- ищецът е осъден да заплати на ответника съдебни разноски в размер на 100 лв.

В жалбата се твърди, че ищецът е претендирал за изменение на процесния договор по реда на чл. 307 ТЗ поради настъпили форсмажорни обстоятелства – продължително засушаване и безводие, довело до пресъхване на язовирното езеро и невъзможност да се ползва наетия обект по предназначение. Твърди се, че това водело до стопанска непоносимост, тъй като била съществено нарушена еквивалентността на насрещните престации в противоречие със справедливостта и добросъвестността. Твърди се и, че съдът нарушил и процесуалното право на защита на ищеца, тъй като не го призовал за заседанието на 21.05.2021 г. след отлагане на делото в заседанието на 7.04.2021 г., на което ищецът не присъствал.

Предвид изложеното жалбоподателят моли въззивния съд да отмени обжалваното решение и да уважи предявения иск. Претендира разноски.

Въззиваемият „Напоителни системи“ ЕАД – ответник по иска – в писмения отговор на

процесуалния си представител оспорва жалбата като неоснователна и моли съда да я остави без уважение, а обжалваното с нея решение – в сила, като правилно и законосъобразно.

Софийският апелативен съд, като прецени събраните по делото доказателства по свое убеждение и съобразно чл. 12 от ГПК във връзка с наведените във въззивната жалба пороци на атакувания съдебен акт и възраженията на въззиваемия, намира за установено следното:

Софийският апелативен съд след служебно извършена проверка за допустимостта на обжалваното решение съобразно правомощията му по чл. 269 ГПК констатира следното:

Първоинстанционният съд е бил сезиран от „Пашалиев 53“ ЕООД с искова молба от 5.06.2020 г., подадена по пощата на 4.06.2020 г., срещу „Напоителни системи“ ЕАД. В исковата молба се твърди, че между страните бил сключен договор № Д-53-925-129/7.06.2016 г., с който ответникът отдал под наем на ищеца за срок от 10 години водностопанско съоръжение в качеството му на рибностопански обект – язовир „Трапище“ с площ от 86,841 дка, находящ се в землището на с. ***, община ***, област ***. През 2019 г. поради настъпила непреодолима сила, изразяваща се в продължителна суша и безводие, водата в язовира спаднала с повече от 400 см. от преливната стена. Поради това ищецът като наемател не можел да извършва рибностопанска дейност, за което с писмо от 30.01.2020 г. предложил на ответника анекс за промяна на договора в частта за наемната цена, но ответникът не се съгласил. Предвид продължаващото спадане на нивото на водата ищецът предложил на ответника с писмо от 5.05.2020 г. допълнително споразумение, с което докато трае непреодолимата сила да спре изпълнението на задълженията по договора, като ищецът продължи да се грижи за съоръжението поради направените от него инвестиции. Това предложение също не било прието. Твърди се, че поради настъпилите непредвидени обстоятелства запазването на договора в непроменен вид противоречало на справедливостта и добросъвестността и за ищеца било стопански непоносимо. Поради това е направено искане съдът „да измени цитирания договор, като спре изпълнението на задълженията докато трае непреодолимата сила“. В заглавната част на исковата молба е посочено – „основание: чл. 307 от ТЗ“.

В допълнителната искова молба от 19.11.2020 г. ищецът отново е повторил, че с процесния договор ответникът му предоставил язовира за извършване на аквакултури и свързани с тях дейности, но поради негова намеса и редовното изпускане на водата от водното езеро, както и настъпилото безводие, довели до пресушаване на водното езеро. Посочил е, че било недобросъвестно да се извършва дейност по рибозавъждане на празно корито и да отглежда риба на сухо, като за това дължи наемна цена без еквивалент на задълженията по договора. Според ищеца било несправедливо, обременително и разорително задължението му по договора да заплаща наемна цена, като било нарушена еквивалентността на насрещните престации. Посочил е, че началният момент на пресушаване на язовирното езеро бил 1.06.2019 г., когато започнало изпускането на водата от служители на ответника, видно от приложените преписи от дневника за нивото на водата. Посочил е и, че за наемния период до 7.06.2020 г. ищецът е заплатил задължението си за наемна цена, а неправилно ответникът претендирал заплащане на наемна цена за следващия наемен период /7.06.2020 г. – 7.06.2021 г./, спрямо която ищецът завел настоящата искова молба. Отново е поискано съдът да измени договора чрез „спиране на действието му докато трае непреодолимата сила“.

С определение от 8.03.2021 г. по чл. 374 ГПК първоинстанционният съд е приел, че доколкото търсеното изменение на договора се изразява в предвидената в чл. 306, ал. 4 ТЗ последица, за чието настъпване не е необходима съдебна намеса, то обстоятелствата в исковата молба и заетата

от ответника позиция в отговора обосновават интерес за ищеца да бъде установено несъществуването на вземане за наемна цена за времето на действие на непреодолимата сила. Такъв отрицателен установителен иск е приет за предмет на делото, като за целта е прието, че ищецът следва да конкретизира състоянието на водоема, гарантиращо му ползване по предназначение и очертаващо еднозначно момента на отпадане на непреодолимата сила. Поради това е указано на ищеца да уточни: 1) връзката, която прави между твърдяната непреодолима сила и изпълнение на паричното си задължение; и 2) нивото на водно съдържание, достигането на което смята за достатъчно, за да осигури осъществяване на рибностопанската дейност. Същевременно е указано на ищеца, че не сочи доказателства за твърдяната негодност на наетото съоръжение да служи за договореното предназначение.

С писмено становище от 1.04.2021 г. ищецът е взел отношение по допълнителния отговор на ответника, а във връзка с указанията на съда е посочил, че „при такова състояние на водоема е невъзможно ползването му по предназначение и дейността е спряна до завирянето му, което предполагам до края на пролетта“. Посочил е, че работата по риборазвъждането била спряна поради непреодолимата сила за периода от 2020 г. до момента, поради което моли съдът „да постанови решение и уважи исканата ми претенция по чл. 306, ал. 4 ТЗ“.

За да постанови обжалваното решение, с което е отхвърлил приетия за предявен отрицателен установителен иск за недължимост на наемната цена /без да е посочен размер и период/, СГС е приел, че твърдяното засушаване не представлявало непреодолима сила спрямо изпълнението на задължението на ответника да предостави ползването на обекта, поради което не е настъпила последицата на чл. 306, ал. 4 ТЗ – спиране на изпълнението на това задължение, както и на свързаното с него насрещно задължение на ищеца за заплащане на наемната цена. Прието е, че тези обстоятелства могат да се преценяват само с оглед евентуална защита по чл. 307 ТЗ, но ищецът не търсел такава, въпреки, че се позовал на тази разпоредба в искова молба.

Въззивният съд намира, че така изложените и установени обстоятелства обуславят извод за недопустимост на обжалваното решение, поради произнасяне по иск, с който съдът не е бил сезиран.

Определящото за предмета на всяко искане за съдебна защита не е правната му квалификация, а фактическото му основание и неговия петитум /чл. 127, ал. 1, т. 4 и 5 ГПК/. Несъмнено като всяко човешко изявление и това искане подлежи на тълкуване за изясняване на действителното му съдържание и смисъл. Тълкуване в настоящия случай е и наложително с оглед това, че ищецът не ползва адвокатска или друга юридическа защита по настоящото дело, а писмените изявления изхождат от управителя на дружеството, за който няма данни да е юрист.

От горепосоченото съдържание на писмените изявления на ищеца следва, че основното му твърдение е, че поради настъпила през 2019 г. и продължаваща и през 2020 г. суша и безводие е налице драстичен спад на водния обем на процесния нает язовир, което е пречка ищецът да осъществява стопанската дейност, заради която е наел водоема с процесния договор – развиване на рибовъдство и свързани дейности. Това настъпило обстоятелство ищецът квалифицира като „непреодолима сила“, което обаче е правна квалификация, необвързваща съда. Същевременно, твърди, че запазването на договора противоречи на справедливостта и добросъвестността, тъй като води до нееквивалентност на насрещните престации, поради което иска съдът да го измени, което съответства на позоваване на стопанска непоносимост по чл. 307 ТЗ, която пък квалификация е посочил в заглавната част на исковата молба /отново необвързваща съда/.

Въззивният съд намира, че твърденията и петитума на исковата молба и последващите уточнения действително сочат на искане по чл. 307 ТЗ, а не на отрицателен установителен иск за недължимост на наемна цена. За да е налице позоваване на непреодолима сила е необходимо ищецът да посочи кое задължение и на коя страна по процесния договор е станало невъзможно за изпълнение, а такова твърдение липсва. Ищецът не твърди, че поради настъпилата „непреодолима сила“ ответникът – наемодател не е изпълнил някакво свое задължение по договора, а още по-малко – основното си задължение да предостави държането на язовира на ищеца и да не препятства впоследствие ползването му. Както правилно СГС е приел в решението спрямо изпълнението на тези задължения на наемодателя настъпилото безводие е ирелевантно и не представлява непреодолима сила, тъй като не препятства изпълнението на тези конкретни задължения. След като твърдяното обстоятелство не пречи на наемодателя /а и самият той не твърди/ да изпълнява задълженията си, то спрямо тях няма как да настъпи последицата по чл. 306, ал. 4 ТЗ, а следователно – немислимо е тя да настъпи и спрямо свързаното насрещно задължение на ищеца за заплащане на наемна цена. Невъзможност за изпълнение на самото парично задължение поради непреодолима сила пък е принципно невъзможно предвид чл. 81, ал. 2 ЗЗД.

При това положение е очевидно, че е налице непълнота на твърденията на ищеца за обосноваване на непреодолима сила. По-близко до тези твърдения е обосноваването на стопанска непоносимост, което впрочем и самият СГС е констатирал в обжалваното решение, но необяснимо не е разгледал искането за защита в тази насока, още повече, че самият петитум на исковата молба, потвърден и от последващите писмени изявления на ищеца, е да бъде допуснато изменение на договора, което напълно съответства на средството за защита по чл. 307 ТЗ. За въззивния съд остава необяснимо как от подобни твърдения и петитум се извлича иск с петитум „за установяване, че ищецът не дължи плащане по договор за наем от 7.06.2016 г. до завиряне на язовира“. Впрочем, подобен петитум на иск не съответства на изискванията на чл. 127, ал. 1 ГПК, доколкото при отрицателен установителен иск за парично вземане следва да се индивидуализира вземането по парична сума и период – това в случая също липсва. Само по този начин може да се определи цената на иска, което пък е от значение за определянето на родовата подсъдност, за която също неясно защо е приета за налична спрямо СГС.

Ето защо предмет на търсената защита е искане за изменение на процесния договор по реда на чл. 307 ТЗ. Действително, на този етап искането не е достатъчно конкретизирано – в какво точно да се състои изменението. От посоченото, че се желае съдът „да спре изпълнението на задълженията докато трае непреодолимата сила“ може да се заключи, че изменението следва да се състои в това за определен период от съществуването на договора да бъде изменена клаузата за наемната цена, така че такава да не се дължи за този период. От посоченото в допълнителната искова молба може изведе, че този период е 7.06.2020 – 7.06.2021 г., който е един от годишните периоди за дължимост на наема, а по този ред договорът може да се измени и за минал период спрямо постановяване на съдебното решение, а не само за в бъдеще. Все пак ищецът следва да уточни както периода, така и вида на изменението, каквато конкретизация не е изисквана от него до момента. Същевременно, след уточняването съдът следва да прецени дали делото въобще му е родово подсъдност с оглед чл. 104 ГПК.

Предвид на всичко гореизложено обжалваното решение следва да се обезсили, като постановено по непредаден иск. Делото следва да се върне на СГС за произнасяне по действително предаденото искане за защита по чл. 307 ТЗ.

При този изход на спора въззивният съд не следва да се произнася по исканията за присъждане на разноски, а те следва да се присъдят от първоинстанционния съд съобразно изхода на спора по същество.

Така мотивиран Софийският апелативен съд,

РЕШИ:

ОБЕЗСИЛВА решението от 21.06.2021 г. по гр. д. № 1032/2020 г. на Софийския градски съд, VI-13 състав.

ВРЪЩА делото за ново разглеждане на друг състав на Софийския градски съд за произнасяне по действително предявеното искане по чл. 307 от ТЗ съобразно мотивите на настоящото решение.

Решението подлежи на обжалване пред Върховния касационен съд при условията на чл. 280 ГПК в 1-месечен срок от връчването му на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____